

Beneš Metod Kulda

**MORAVSKÉ NÁRODNÍ
POHÁDKY A POVĚSTI
Z OKOLÍ ROŽNOVSKÉHO**

BENEŠ METOD KULDA

**MORAVSKÉ NÁRODNÍ
POHÁDKY A POVĚSTI
Z OKOLÍ ROŽNOVSKÉHO**

Ilustroval
Přemek Horáček

2011

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout z portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takového sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Illustrations © Přemek Horáček, 2011

© Carpe diem, 2011

www.carpe.cz

Made In Moravia, Czech Republic, EU

ISBN 978-80-87195-49-9

Předmluva z roku 1946

Který Moravan by neměl znát jména Sušil a Bartoš! Kdo by nemiloval naše vroucí národní písně! Sestrou lidové písně je zajisté národní pohádka. Dávala nám v dětství velikou radost, ve vzpomínkách prodlouženou do života dospělého, kdy chápeme, že se v ní tají ideál dobra nad zlem vítězího. Národní pohádka, toť kus velmi delikátního vlastenectví, uvědomovaného k r á s o u. A co jiného nás Av tomto životě kromě modlitby a práce udržuje než právě láska a krása, studánky vody křišťálové, z končin devatera hor přikouzlené, aby v pohádce a písni napojily srdce vysílená. Za starodávna se u nás při práci zpívalo, po práci večer povídalo. A pohádky bývaly tím přebohatým zdrojem vyprávění, uchovávaly se v paměti jako drahocenný poklad, jako jádro vyššího zdroje dorozumívacího.

Beneš Metod Kulda! Připomněli jsme si dvě převzácná moravská jména, do třetice si k nim přidáme tohoto ušlechtilce, a souhvězdí našeho vlasteneckého nebe se nám rozzáří dokonale. Kulda se narodil 16. března 1820 v Ivančicích na Moravě. Gymnasium vystudoval v Jihlavě, filosofická studia v Brně, kde se rozhodl ke kněžství. Na teologii v něm národní citění velmi podpořil právě Sušil. Kaplanoval v Židlochovicích, Loděnicích a Hobzí. Z těchto míst posílal příspěvky do mladého tehdy časopisu Moravských novin. Stal se i přehorlivým účastníkem při zakládání Dědictví sv. Cyrila a Metoděje. Byl ustanoven duchovním správcem v nově založené brněnské ochranovně, později odešel na faru v Chlumci v Čechách a od tohoto dne se datuje jeho odchod z Moravy. Nejvyšší cti se mu dostalo zvolením za poslance do Sněmu českého a jmenováním za kanovníka při kapitule vyšehradské. Ke konci života trpěl ochabnutím zraku a zemřel r. 1898.

Jeho práce nábožensko-literární je hojná. Předsevzal si v ní mravně povznést náš lid. Výčet těchto jeho děl zde vynecháme, neboť nás hlavně zajímá jeho sběratelská práce na poli lidových pohádek. Jsa přepracován, odešel z brněnského působiště na léčení do Rožnova pod Radhoštěm, kde bedlivě sbíral pohádky, jež vyšly tiskem roku 1854 (ve dvou svazcích roku 1874) pod názvem Moravské národní pohádky a pověsti z okolí rožnovského. Tyto spolu se svazky Moravské národní pohádky z okolí olešnického (1892) a Moravské národní pohádky z okolí kamenického (1894) tvoří trojici Kuldových sbírek tohoto druhu. Zapsal se jimi do oblasti české literární klasičnosti, získal si jimi nesmrtelnost právě jako Erben a Božena Němcová.

Jsou to pohádky slavné, jadrné svojí řečí, jež má chuť másla a medu. Na rozdíl od Erbenových a Němcové jsou uchovány ve své původní lidové po-

době, ačkoliv v nich Kulda tu a tam něco upravil, a to se vzácným taktem sběratele – básníka. Jsou to pohádky klasické, se svým naprostým tvarem, tak jak v Kuldově době vykrytalizoval a jak jej do svého pera přijali ostatní na slovo vzatí sběratelé. Jsou to pohádky drsné zemité vůně, nenápadného rytmického spádu. Všimněme si třeba pohádky Po smrti, poslední z našeho výboru. Jak se podobá vnitřní hudbě Sušilových balad, jak je prosycena starodávným duchem typické lidové víry!

Do této knihy jsme Ti, milý čtenáři, vybrali polovinu pohádek ze sbírky Moravské národní pohádky z okolí rožnovského! Dovolili jsme si jen nejnnutnější změny mluvnické a pravopisné, takže zde máš kytici Kuldových pohádek původní vůně a barvy. Nemůžeme se dost natoužit po úplném vydání těchto pohádek jak z okolí olešnického, tak kamenického. Zvláště první z těchto bychom Ti rádi předložili v úplném souboru, abys poznal vlasteneckou práci dnes už polozapomenutého znamenitého kněze J. Pleskače, faráře v Olešnici na Moravě, který tamější pohádky a pověsti pro Kuldu sbíral. Budeme však rádi, když aspoň tento výbor s láskou přijmeš a dáš číst svým dětem.

Klement Bochořák

OVČÁČEK A ČERNOKNĚŽNÍK NA RADHOŠTI

Pásl ovčáček ovce, přišel k němu černokněžník a povídal mu:

„Ovčáčku, co ty ovečky roznesou na svých tlapkách zlata!“

A ten ovčák povídal:

„Ne zlata, ale bláta!“

A ten černokněžník vzal toho bláta, utočil mu kulku, a to bylo samé zlato. Tak se ovčáček přesvědčil, že to nebylo bláto – než zlato. Když černokněžník ušel, ovčáček zkusil, bude-li to zlato. Ale bylo jenom bláto.

S RADHOŠTĚ ZA HODINU V PRAZE

Jedenkráté, jak valaši¹⁾ připouštěli ovce ke košáru,²⁾ přišel k nim jakýsi člověk a pravil:

„Valaši, kolik jest hodin?“

Oni mu odpověděli, že jest myslím 11 hodin.

„A já musím dnes v poledne obědvat v Praze,“ řekl člověk.

„Ho, ho,“ smáli se mu valaši, „to sotva do Rožnova dojdete!“ On pak shodil se sebe plášť a rozprostřel ho po zemi, potom naň sedl, vytáhl z kapsy píšťalku a pískal. Jak začal pískati, taký větrík se udělal a plášť okolo něho ohrnul; ale on pořád pískal, a ten vítr ho pořád výše a výše zdvíhal, až se jim v povětří značil jako malé jehně, potom jako vrána a naposledy jako kulička, až se jim s očí ztratil.

SIROTEK V RADHOŠTI

Kdysi se stalo, že byli dva bratři; jednomu bylo Mach a druhému Jan. Mach měl dva chlapce a Jan měl čtyři děti. Mach se roznemohl, a požádal svého bratra Jana za poručníka svým dvěma chlapcům a odemřel. Žena jeho umřela také již před rokem. Když Jan se vrátil od bratra zemřelého domů, žena se ho ptala: „Snad ses nestal poručníkem?“

On odpověděl: „Což myslíš, že nechám ty ubohé sirotky zahynout? Vždyť jest to moje krev! Včil budeme rozprávět o jiném, seberem-li obě děti k sobě, či jich rozdáme lidem cizím?“

Na to odpověděla žena: „Toho staršího bych ještě vzala, ale toho mladšího nechci!“

Na to on jí řekl: „Nerozmýšlej o tom, já si přivedu oba dva.“

Žena povídá: „Nedivila bych se, kdybys vzal toho staršího, toho mladšího by si mohl vzít, kdo by chtěl!“

Ale muž odpověděl: „Viš-li ty, že nám ten mladší může býti lepší nežli ten starší?“

Žena povídá: „Ale jak by nám ten mladší mohl býti lepší?“ Starší již má čtrnáct roků a ten mladší má teprv dva roky!“

Muž pravil: „Milá brachu, víš, že jsem jejich strýc a že se musím o ně postarat' chtě neb nechtě; já si je vezmu oba dva k sobě.“

Když je k sobě sebral, měl je devět let; starší, Josef, vydělával si dobře na to, co dostal od strýce svého; a mladší, Michal, v posledním čase také již pomáhal v menších pracích. Ale tu přišly zlé časy, kdy bylo se všemi bídnými lidmi zle. I Jan musil na konci svou krávu odprodati.

Tu přistoupila k němu žena a pravila: „Vidíš, bylo-li nám třeba těch dvou dětí mítí? Povídala jsem ti, neber je! Včil nemůžeme ani svých vlastních dětí uživit!“

Ale muž jí odpověděl: „Co se nad tím staráš, vždyť víš, že místo³⁾ těch dětí zůstane nám; musím je odkoupit' a jim vyplatit!“

Na to žena: „Zdali by nebylo líp toho mladšího chlapce se zbýti?“

Přišlo by nám to laciněji!“

Muž pravil: „Vzpomeň si na to, vzali jsme je v dobrém čase, zdali by to nebylo hříchem před Bohem a před světem zbýti se jich ve zlém čase? Co by řekli lidé?“

Ale žena stála na tom, aby děti přišly pryč.

Muž tedy řekl: „Viš-li co, ženuško, aby bylo všady dobře, zavedu toho mladšího do hor.“

Ona povídá: „Prosím tě, kampak ho zavedeš? Zavedeš ho asi dvě hodiny cesty, a on zase přijde!“

Muž odpověděl: „Zavedu ho dále, odkud se nikdy více nevrátí! Od Boha jsem toho sirotka přijal, Bohu jej nyní zase odevzdám!“

Druhého dne, než svítalo, mluvil k chlapečkovi desítiletému: „Michale, půjdeme spolu, zda bychom v tom Radhošti nějaký poklad mohli najít!“

Michal netušil nic zlého a šel s veselou myslí se strýcem svým. Když přišli k dírák na Radhošti, rozsvítil strýc světlo a všel do nich i s Michalem. Tam slezli po chatrném řebříku do hlubiny, chodili dlouho a prolézali mnohé jeskyně, až přišli k podzemní řece, přes kterou byla položena úzká lávka.

Za vodou řekl strýc: „Michale, sedni si tu na té skále; zde máš chleba a zahýbák,⁴⁾ zatím pojez a já se půjdu dále sám podívat.“

Michal ostal sedět a potmě krájel si chleba a jedl. Nešťastný chlapec dlouho očekával svého strýce, až by se vrátil k němu se světlem, nechtěl se ani s místa hnouti, neboť se bál v té černé tmě. Toužebně naslouchal, přichází-li již strýc, ale ten nepřicházel.

Tu sobě pomyslně: „Snad mne sem strýc zavedl, nechal mne tu a odešel domů!“

Při té myšlence vlasy mu vzhůru vstávaly; vzbopil se a hledal cestu z Radhoště ven. Ale tu nebylo možná nalézt. Jak se měl bez světla prodírat jeskyněmi? Jak měl nalézt úzkou lávku přes řeku a řebřík z jeskyně vzhůru? Místo co měl jít k řece, vzdaloval se jí pořád více; to zpozoroval teprve potom, když již jekotu jejího hrubě ani neslyšel. Unavený sklesl na mokrou zemi, položil hlavu na studenou skálu a hlasitě plakal. Potom zase vyskočil a šel zpátky. Když potmě vpravo, vlevo hmatal, uklouzla mu noha a on spadl se skaliny dolů. Když letěl, chtěl se zachytit a utrl dva veliké střechy, které se mu ulomily. Nevěda, co činí, uschránil je ve svém zajdaku⁵⁾ a šel dále. Blížil se k řece, neboť její jekot pořád více a více slyšel, až pak omakal, že jest u vody. Ale včil nemohl najít tu úzkou lávku, po které ho strýc byl přivedl. Zmužile skočil do vody a šťastně přeplaval na druhou stranu. Potom přišel k nebezpečnému řebříku a jako kočka hned byl nahoře. Když byl ještě půl hodiny hledal, makal a přemýšlel, vyšel ven z díry, ale měl ruce a nohy dodřené a zkrvácené a třásl se zimou a přestálým strachem.

Včil padl na kolena a děkoval Pánu Bohu za to, že ho vyvedl a že nezahynul v Radhošti. Potom si sedl, jedl suchý chléb, co mu ještě v zajdaku zbyl, a rozvažoval si, co má dělat? Věděl, že ho strýc nechce, a proto si umínil, že půjde dále do světa, že se přece nějak obživí. Nato všecko, když byl celý den hladový chodil a bloudil, přišel na jakýsi hrad, vyptal si kus chleba od služeb-

níka a posadil se na rožný kámen. Když vytahoval ze zajdáka zahýbák, spatřil služebník dva žluté střechýle v jeho zajdáku a ptal se ho, co to má? Služebník je obracel na všechny strany, potěžkával je v ruce, ukazoval jiným, až pak konečně šel je ukázat pánovi. Pán toho hradu dal jej k sobě přivést. Když ho k němu přivedli, tázal se ho pán, odkud by ty dva kusy ryzího zlata měl. Michal vypravoval, co se s ním stalo a jak k těm střechýlům přišel. To vypravování pohnulo pánem tak, že si ho vzal za vlastního, neboť sám byl svobodný a neměl žádných dětí. Zlato mu odprodal a peníze dobře na úroky uložil. Také jej dal ve všech potřebných vědomostech vycvičiti.

Michal byl již na tom hradě celých 17 roků. Když pak dochodilo sedmnácté léto, pán se roznemohl. Všecko majetství své odporučil Michalovi a přikázal mu, aby byl střídmě živ a na bídný lid aby pamatoval. Michal sobě pomyslíl: „Kterak bych neměl na bídný lid pamatovat, když jsem sám z bídy a včil jsem se stal bohatým pánem?“

Do čtrnácti dní byl pán pochován.

Dvě léta tomu bylo, co byl Michal svým pánem. Jednoho dne stál v okně a díval se na náhradí. Tu přicházel do hradu bídný stařec v roztrhaných šatech. Jeho bída jím velice hnula a hned rozkázal vrátnému, aby ho k němu nahoru přivedl. Když stařec do jizby vstoupil, Michal poznal, že jest to jeho strýc; ale strýc Michala nepoznal.

„Smilujte se, milostivý pane,“ prosil stařec, „nade mnou – nad starcem hladovým, Pán Bůh vám to zaplatí!“

Michal pravil: „S radostí chci vám dát užití potřebného jídla a pití; zatím se posaďte!“

Potom zavolal služebníka, dal mu klíče a potichu mu naporučil, aby donesl z jeho zajdáku, který sobě i s valašskými šaty na památku nechal, zahýbák, a sedl si k stařečkovi, který mu vypravoval, jak býval zámožný, jak zlými časy upadl do chudoby a jak soudem o všecko přišel, takže místo své musel prodati a včil se musí ptaným chlebem živiti.

„Nemáte-liž žádných dětí?“ ptal se Michal.

„Ach, Bože,“ pravil stařec, „měl jsem čtvero dětí; tři mi zemřely na neštovice a čtvrtý jest ničema, který se ani o Boha, ani o svého starého otce nestará.“

Zatím donesl služebník jídlo a pití.

Michal sám starcovi podal chléb a zahýbák, aby si krájel.

Stařec vzal zahýbák do ruky, díval se naň, zbledl jako stěna, neboť poznal znamení, které svou rukou do něho vpálil – a jako zmámený sotva vykoktal slova: „Milostivý pane, kde se ten nůž tu vzal?“

Michal odpověděl: „Cožpak vám je po tom noži? Nůž jako nůž!“

„Ne tak, ne tak!“ zvolal zoufale stařec, „pro Boha živého, povězte mi, kde se tu ten nůž vzal? Povězte mi to a nemuňte mne!“

Michal již se déle nemohl zdržeti a zapíratí, a proto zvolal: „Otče Jane! Neznáte-liž sirotka Michala?“

Strýc se ulekl, poznal Michala a hanbou i strachem padl před ním na kolena. Ale Michal ho pozdvihl, objal a pravil: „Strýčku, nebojte se nic, já jsem vám již dávno odpustil!“

Stařec se posadil, ale do jídla již neměl chuti. Michal ho podržel u sebe až do smrti, a když se dověděl, že starší jeho bratr je ve službě, i toho k sobě vzal do hradu. Strýc však již nepřechkal celý rok na živobytí, ale umřel alespoň s tou radostí, že Michal v Radhošti nezahynul, což ho před tím v jeho bídě trápilo dnem i nocí.

ČERTŮV MLÝN

Pod starou hutí bydlela matka s jednou svou dcerou. Byla u nich přástka a sešlo se několik děvčat. Přichodili k nim také mládenci na posezenou a obírali se nejvíce s ostatními děvčaty; domácí dcery si nikdo nevyšimal, že byla již v letech a nebyla tak hezká. Byla velice mrzutá, že ta mladá chasa ji dožírala, a řekla: „Kdyby sám čert přišel, hned bych ho chtěla!“

Tu se stalo, že k nim přišel myslivecký mládenec. Ten hned se měl k dceři domácí a otřepával jí pazdeří se zástěrky. Ona tomu byla ráda. I ptal se jí myslivecký, zdali by si ho chtěla vzít za manžela?

Děvče odpovědělo: „Milý pantáto, já se nebudu vdávati.“

Matka zatím na něj pohlédla a řekla: „Pane, vy se mi jaksi nelíbíte; vy nemáte obchodu⁶⁾ dle našeho způsobu; pro vás nehodí se má dcera.“

Myslivec odpověděl: „Proč ne? Dcera vaše se mi líbí, proto bych si ji rád vzal.“

Matka pravila: „Dcera se vám líbí, ale ona ukazuje, že vy se jí nelíbíte. Myslivci nemají svého domu a musejí se tlouci po světě.“

Myslivec se obrátil k dceři a ptal se jí zase, zdali by si ho nevezala?

Dcera pak řekla: „Nenuťte mne, já se vdávati nebudu.“

Myslivec jí ale přimlouval, že jest bohatý, že se u něho bude míti dobře, že jí zaopatří, co srdce ráčí.

Matka by se ho byla ráda zbyla, a proto řekla: „Jste-li tak mocný pán, dokažte to. Postavíte-li támhle na tom kopci za 48 hodin mlýn, aby se v něm mlelo, dám vám svou dceru.“

Dcera také přisvědčila: „Ano, potom za vás půjdu!“

Myslivec odešel. Na druhý den přišel k nim starý strýček a tomu matka vypravovala, co se jim bylo včera přihodilo, a popsala mu zevrubně myslivce.

Stařeček se hned křížoval a pravil: „Nepodívala jste se mu na nohy? Neměl-li snad koňské kopyto? Teď již vím také, kdo jest ten starý žebrák, který dnes od božího rána po Bečvách chodí a všechny kohouty skupuje. Vy máte také kohouta, až k vám přijde, neprodávejte ho, ale schovejte ho raději pod bečku, aby vám ho nevyloodil.“

Přišel člověk žebrák a volal: „Máte kohouta?“

„Nemáme, zabili jsme ho, tuze nám skřekal za ušima; ale nebudeme dlouho bez něho; až přinesou kohouty ke kostelu na prodej, koupíme si jiného.“

Žebrák odešel a dcera běžela na podlahu a dala kohoutovi jísti. Když se vrátila, napomínala ji matka: „Nepouštěj ho, ještě tu ten člověk chodí a nedá pokoje.“

Čas dochodil a myslivec stavěl mlýn. Matka vzala kohouta a vyhodila ho na střechu. Kohout začal zpívat. Čert právě nesl skálu, kterouž měl řetězy opá-

sanou na zádech; ale jak kohout zazpíval, klesla jeho moc, takže s kamenem upadl a nemohl mlýna dostavěti. Skála ta ostala pod horou ležeti až do dneška a v ní jsou vytlačeny záda a řetězy, jak ji zlý duch na sobě připnutou měl. Na hoře pak již byl skoro dostavěný mlýn a struhy vykopány, a u mlýna byla chalupa, v které strašilo, takže tam žádný člověk ani bývati, ani nocovati nemohl, v létě ani v zimě.

Přišel pak jednoho večera vysloužilý voják cestou pod horou a mluvil sám k sobě: „Kdepak já hříšný tu budu nocovati? Přítele tu nemám a jísti nemám co; půjdu někam kus jídla sobě vypatit.“ Šel z Kněhyně na Záhorsko a prosil: „Bud’te tak dobří a dejte mi něco jísti, a potom půjdu do chalupy na horu, abych tam přenocoval.“

Řekl mu hospodář: „Nemožno tam přenocovati, jest tam ukrutná hrůza!“

Voják ale pravil: „Já se tam přece dám, ale dnes ještě ne, napřed se přichystám.“ Šel do Frenštátu, koupil si tam hromničku a přišel na třetí den zpátky. Lehl si do baráku a fajčil. Začal kouřit – plesk po dýmce, dýmka mu vypadla z úst na zem. „Ty hloupý blázne,“ zvolal, „byl jsem tolik let vojákem, a ty mi dýmky vyrážíš? Počkej, počkej, však my si trefíme.“ Rozsvítil svítku, pomodlil se, zapálil si a kouřil. Zase plesk po dýmce! „Počkej,“ huboval, „po třetí mi ji nevyhodíš!“ Zapálil si tabák rozžatou svíčkou a obešel dokola. Za chvíli to klepalo na dveře, neozýval se; klepalo se po druhé; mlčel. Až když po třetí se zaklepalo, promluvil: „Kdo co potřebuje, ať přijde ve dne. Dveře se otevřely a vstoupil do jizby pocestný myslivec, na němž voják koňské kopyto dobře znamenal; i ptal se ho: „Proč jste sem přišel?“

Myslivec odpověděl: „Zabloudil jsem a chci s vámi tu přenocovati.“

Voják vstal a řekl: „Když jsi sem přišel, přišels, ale báti se nebudeme.“ Vzal svíčku a pleskl myslivce, který ihned ostal v podobě d’ábla ve vsí šerednosti před ním státi a mluvil:

„Mohls mi toho nedělati, propusť mne a já nechám tebe na pokoji a ty mne.“

Voják odpověděl: „Nepustím tě, až se mi zavážeš, že každého člověka necháš na pokoji, co svět světem bude.“

Ďábel se ztratil a na stole ležel pecen chleba a hrudka sýra.

Voják pravil: „Když sis to nachystal, přijď a jez!“ Potom pokapal chléb ten hromničkou a chléb i se sýrem se ztratil, a nastala ukrutná bouřka. Voják vyšel pod širé nebe, aby na něj chalupa nespadla a nebylo mu nic. Šel k fojtovi a vypravoval, co se mu tam přihodilo, aby tam šel a přesvědčil se, že tam již nikdy více křiku nebude. Do roka vojáka dobře chovali a viděli, že jim z mlýna a z chalupy zlý duch nebude nic více škoditi.

JANÍČEK S VONIČKOU⁷⁾

Byl jeden král a ten měl velice hezkou dceru. Předvolal všechny sousední prince, aby se na ni přišli podívat, kterému by se líbila. Ti princí se zřekli, který z nich ji prv uvidí, že ji dostane. Jeden z těch princů hned si dal udělat valašské šaty: široký klobouk, nohavice krátké až po kolena a burou halenou,⁸⁾ krbce,⁹⁾ kopice,¹⁰⁾ palici a brunclík¹¹⁾ zelený. Tak spravený šel cestou a vzal si čtyři bochníky chleba. V cestě potkal žebráka a ten ho prosil o kus toho chleba. On mu dal jeden bochník a jeda dále, potkal druhého žebráka, a ten ho zas prosil o kus chleba. Dal mu druhý bochník, a jeda dále potkal třetího žebráka; ten ho zas prosil o kus chleba. Dal mu třetí bochník a jeda dále, potkal čtvrtého žebráka; ten ho zas prosil o kus chleba a on mu dal čtvrtý bochník.

Poslední žebrák dal mu karabáč, palici, píšťalku a mošnu a řekl: „Koho tím karabáčem pobiješ, každý mrtvý ostane; tu palici když strčíš do země, budou se ti kolem ní ovce samy pásti; na té píšťalce když budeš pískati, ovce ti budou jak chceš skákati, a do té mošny když dáš sýra, nikdy ho nevyjíš.“

Šel do zámku, kde ten král s tou krásnou princevkou býval, a prosil o službu. Dostal službu za pasáka, a říkali mu Jan. Když tu službu měl, hnal své stádo ovec na pastvu a pásł. Přišel k němu myslivec. On mu dal z mošny své hodné sýra a prosil ho, aby mu zapásl,¹²⁾ že se půjde podívat někam na ptáky, že o jedněch ví.

Tož ten myslivec mu zapásl a Jan šel se podívat dále. Spatřil tam v hoře¹³⁾ veliký dům, a v tom domě stál obr a vařil si něco na rendlíku. Obr, jak ho zhlédl, popadl veliký, železný šín,¹⁴⁾ chtěl ho zabít a volal: „Cos ty, škvoře malý, tudy chtěl?“

Jan nemeškal, šoustnul ho tím karabáčem a zabil ho hned do smrti. Potom šel odtud pryč za svými ovce.

Na druhý den šel zase do té hory a zas tam uviděl druhého obra; i ten si vařil něco na rendlíku a jak Jana spatřil, zvolal: „Již, ty škvoře, jsi zas přišel, cos mi mého bratra zabil?“ a již se hnal po něm se železným šínem.

Jan nemeškal a zas ho šoustnul svým karabáčem a do smrti ho zabil. Potom se sebral a zas tam odtud odešel za svými ovce. Na třetí den tam šel a neuvídel tam žádného. Šel se podívat do toho domu a do světnice, co tam je?

Uviděl tam skřínečku jako půl čtvrtě velikou. Udeřil na ni, a hned dva mužové vyskočili: „Co pán v zámku chce?“

Jan odpověděl: „Já chci, nežli z toho zámku odejdu, uvidět, co je tady ještě více.“

Ti dva muži ho vyvedli do zahrady. Tam bylo velice krásné kvítí. On si utrhl těch kvítků několik a uvil voničku. Potom se vrátil za svými ovce a hnal domů. Jak hnal po městě, ta vonička velice voněla. Začal si pískat na té své písťalce, a všechny ovce pára s párou začaly skákat.

Princka se v okně dívala, velice se smála, až jí zavoněla a do očí padla ta jeho vonička. Hned poslala své sluhy, aby jí Jan tu voničku poslal. On jim ale odpověděl: „Kdo takovou voničku chce mít, musí sám přijít a musí říct: „Janíčku, daj mi tu voničku!“

Princka přišla a říkala mu o tu voničku: „Janíčku, daj mi tu voničku!“

On jí odpověděl: „Kdo tu voničku chce mít, musí říct: Janíčku, prosím tě, daj mi tu voničku!“

Ona hned řekla: „Janíčku, prosím tě, daj mi tu voničku!“ a on jí tu voničku dal.

Na druhý den šel zase do toho domu a do té zahrady a ještě pěknější voničku uvil, která ještě jednou tak líbezně voněla. Když navečer hnal ovce domů, princka stála v okně a vyhlídala; vůně od té voničky naplnila celé město. Rychle běžela princka k němu a pravila: „Janíčku, prosím tě, daj mi tu voničku!“

Ale on jí odpověděl: „Kdo tu voničku chce mít, musí říct: Milý Janíčku, pěkně tě prosím, daj mi tu voničku!“

Princka řekla co mohla sladce: „Milý Janíčku, pěkně tě prosím, daj mi tu voničku!“ On jí voničku dal a ona ji měla na okně. Od veliké vůně celé město naplněno bylo, že se lidé chodili na ni dívat.

Na třetí den uvil třikrát pěknější voničku, a tu prince dal, aniž musila o ni prosit.

Na čtvrtý den šel zase do té hory a do toho domu, nabral tam na hromadě dukátů a tomu myslivci je dal, co mu ovce zapásal, a pravil: „Našel jsem tam takých plíšků pod jedlí, jestli máte doma děti, můžete jim je dát, aby si hrály.“

Myslivec spěchal domů, a ty plíšky si schovali on a jeho žena. Žena pak ho navedla, aby Janovi řekl, že se kolem toho děti bily, že ještě aby jim dal alespoň dva, tři. Myslivec to tak Janovi pověděl a Jan řekl, že půjde ještě pod tu jedli hledat, ale již tam nic nenašel. Když zase přihnal domů, povídali si tam, že za měsíc se budou principi sjíždět na tu dceru se dívat; že princka má šátek a prsten a že šátek i prsten dá tomu z princů, kterýžby se jí zalíbil.

Jan zatím celý měsíc bedlivě pásal, a za měsíc se ti principi ze všech končin sjížděli. Všichni již byli přichystáni, a milý Jan ještě pásal ovce. Rychle zastrčil svou palici do země, aby se ovce kolem ní pásly, nemeškal, šel do toho hradu v té hoře a udeřil na tu skřínečku.

Dva mužové hned vyskočili: „Co pán v zámku chce?“

Jan odpověděl: „Já chci své bílé šaty, co na mne patří a bílého koně, stříbrem kutého a vyloženého!“

Hned to všecko měl, jel do zámku k té princezně a ostal pozadu; všichni princí jeli v největší slávě a nádheře kolem ní, ale ona žádnému nepodala toho šátku, až Janovi. Když bylo po tom, Jan sebral se na bílém koni a ujel pryč.

Navečer přihnál domů, princka přišla k němu a povídala mu:

„Jane, tys to byl!“

Ale on zapíral, že on to nebyl, kde by on ty šaty vzal?

Princka pravila, že včil to nechá tak, ale za měsíc, když se princí zase sjedou, že se to doví.

Za měsíc princí zase přijeli na princku se dívat po druhé.

Jan šel do hradu v lese, udeřil na skřínku a ti dva mužové hned vyskočili: „Co pán v zámku chce?“

Jan odpověděl: „Já chci své červené šaty, co na mne patří, a červeného koně zlatem kutého a vyloženého!“

Hned všecko měl, jel k princezně do hradu a zase ostal pozadu. Všichni princí jeli ještě s větší krásou kolem ní, ale žádnému nepodala svého šátku, až jemu. Jak bylo po slávě, Jan se sebral zase na svém červeném koni a ujel pryč. Král, její tatík, sice naporučil, aby ho chytli, ale přece tu chvíli ho nechytli.

Když Jan večer přihnál ovce domů, princka k němu přišla a povídala: „Janíčku, tys to byl!“ Ona ale zase zapíral a hněval se, že myslí, že on to byl, a pravil: „Což vy si na mne myslíte? Já jsem ani blízko nebyl, a již po druhé mi křivdu děláte!“

Princka povídala: „Na třetí měsíc, až se princí sjedou, my se dovíme; však tě poznají!“

Na třetí měsíc princí se sjeli na princku se dívat po třetí.

Jan přichystaný nebyl. Šel do zámku v lese, udeřil na skřínku a hned ti dva muži vyskočili: „Co pán v zámku chce?“

Jan odpověděl: „Já chci své černé šaty, co na mne patří, a svého vraného koně samými diamanty kutého a vyloženého.“ Hned to měl a jel do hradu k princezně.

Když zase všichni v nejmožnějším¹⁵⁾ lesku a blesku kolem princky jeli, nepodala žádnému z nich svého třetího šátku a prstenu, až Janovi. Všichni princí již byli přichystáni, aby ho chytli; on se ale rychle obrátil a chytout ho nemohli. Jeden princ však aspoň šavli ho na stehně poranil.

Jan odložil v zámku koně a šaty jako po dvakrát, šel za svými ovci, kde měl hůl do země zastrčenou, a ovce se mu pásly dobře. Tož on si lehl do sluněčka a tu poraněnou nohu zavázal si tím šátkem od princky a usnul.

Princka přišla za ním na pole a viděla ho spát. Hned poznala šátek, kterým svou ránu na noze měl zavázanou. Tož ona ho obudila a řekla: „Vítaj, Janíčku, už jsi ty to!“

Jan se hned přiznal a řekl jí, kdo on je a že s těmi prvnějšími princí se smluvili, kdo ji prv uvidí, že ji dostane, a proto že se spravil za Valacha a vstoupil u nich do služby.

Princka hned s velikou radostí přivedla ho k otci královi a za krátký čas byla svatba.

Princi všichni litovali, že oni ji nedostali.

O VOJÁKOVĚ, SYNU KOVÁŘOVU

Za starodávna žil v Praze kovář velice majetný a ten měl dvě děti, jednoho syna a jednu dceru. Syn, když dorostl, dostal se na vojnu. Otec se s ním loučil a prosil ho, aby si na něj vzpomněl, až se mu nejlíp povede. Za krátký čas oblíbili si ho páni vojenští tak, že se stal tělesným strážníkem císařovým. Byl již devět let ve vojsku, ale na otce svého jakoby byl zcela zapomněl. V roce desátém přišel do milosti samého císaře pána, takže se mu nyní tak dobře vedlo, že si ani nepřál lepšího živobytí. Tu obživla v srdci jeho vzpomínka na otce, zastesklo se mu po něm a hned si umínil, že musí svého otce navštívit. Žádal o propuštění.

Císař pán jej nechtěl propustit, neboť ho měl velice rád; on však prosebně žádal o propuštění, aby svého staříckého otce ještě jednou na tomto světě uviděl. Konečně tedy propustil jej císař pán a řekl mu: „Proto, že jsi byl ve službách svých tak bedlivý a věrný, jdi do mé konírny a vyber si koně, který se ti nejvíce líbí,“ a také peněz mu dal dosti.

Osedlal si bujného koně a jel ku Praze. V Praze vyhlédl si vzácnou hospodu a najal si krásnou jizbu, v nížto byly dvě postele. Potom se tázal hospodského, zdali ještě na živě jest starý kovář a tak zvaný, toho že by měl rád, aby jeho koněmu přibíl podkovu, neboť prý o něm slyšel, že umí podkovy nejlépe přibíjet.

Hospodský odpověděl, že toho hodného kováře dobře znal, ten však že již před třemi roky umřel. Měl prý jednoho syna, jemuž měla veliká majetnost otcova připadnouti, o tom však že se neví, je-li živ nebo mrtev. Dcera kovářova dostala prý po otcovi všechnu majetnost, protože nebylo o synovi ani vidu ani slechu; tak však spustila se Pána Boha a ctnosti, promrhala celý zděděný majetek a stala se ošklivcem celému městu.

Rozkázal hospodskému host, aby nařídil podomkovi, aby mu, možno-li, onu osobu přivedl. Stalo se; sluha ji našel, přivedl a dostal od pána dukát. Večeři poručil přistrojiti na dvou stolech; za prvním stolem jedl sám a za druhý stůl posadil svou sestru, kterou v tom okamžení, kdy k němu do jizby vstoupila, poznal; ona však ho nepoznala.

Po večeři se jí dal poznati, že jest její bratr, a hned ji počal kárati a tupiti, že promrhala celé dědictví po otcovi, on že nyní přišel domů, a ničeho nebude mít. „Co tu mám dělati?“ řekl, „nesmím ani hlavy vystrčiti, ani se k tobě hlásiti pro hanbu, kterou jsi živobytím svým učinila rodičům v hrobě a mně za živa; nemohu zde ostati, ale musím z otčiny své drahé do širého světa – kam mne oči povedou!“ Potom v hněvu velikém vstal, svázal sestru provazem, svázanou ji položil na lůžko a bil ji, co síly měl.

Hospodský slyšel křik ten a viděl, kterak host jeho nakládá s přivolanou ženskou, a napomínal jej, aby toho nečinil, že k tomu nemá žádného práva. Host mu vyložil, co a jak je s tou ženskou, požádala jej, aby o tom nikomu nic neřekl, že by se musil hanbiti, že jest bratrem takové zpustlé osoby. Hospodský umkl, příchozí zaplatil, co byl dlužen, dal si koně vyvésti, uvázal sestru na koně a ujel s ní z města v tmavé noci. Ujížděl až do svítání a od svítání až do noci, kdy přijeli do pustých hor. Byla pak taková tma, že již ani chodníku neviděli.

Hodnou chvíli ostali státi, až měsíček vysvitl a jim ukázal, že mají dvojí cestu před sebou. I řekl bratr: „Sestro, pověz mi, kterou cestou máme jít?“

Sestra odpověděla: „Tyť jsi moudřejší než já, zvol, kterou chceš; já však myslím, abys zvolil ušlapanější.“

Jeli zase dále; v lese byla tma ještě větší a opět nevěděl, v kterou stranu by se dáti měl.

Slezl s koně, vylezl na vysoký dub a ohlížel se na všechny strany, kde by nějakého světla uviděl, aby tam přenocovati mohli. Uhlídl světlo nedaleko, zavázal kámen do svého šátku, a hodil šátek v tu stranu, kde byl světlo viděl. Nejeli dlouho a přijeli k jakémusi velikému stavení; byl to velikánský hrad. V hradu tom bylo světlo a když k němu přijeli, brána se jim otevřela a on vjel do hradu. I konírna byla otevřená a v ní nachystán obrok pro jednoho koně. Zavedl tedy koně svého do konírny, neboť mu již bylo obroku velice potřebí. On sám vedl sestru svou do hradu a vstoupil do veliké otevřené jizby, kde světlo hořelo na stole a pro dvě osoby byla přístrojena jídla. Měl již veliký hlad. I čekal, až by někdo přišel, koho by požádal o večeři a o nocleh. Nikdo nešel. Sedl si tedy a nechal si dobře chutnati i sestře své poručil, aby jedla.

Když byli pojedli, přišla do jizby ženská osoba a promluvila k němu:

„Příteli, copak tu chceš? Ty jsi nešťastný, že jsi do hradu toho přišel. Zde jest dvacet čtyři zbojníků a ty nevyjdeš odtud živý.“

Voják odpověděl: „Nechť již je tak nebo tak, jak Pán Bůh dá; ale já se jich nebojím.“

Ženská pravila: „Že se nebojíš? To se mi líbí, já sama ti budu nápomocna. Jdi spát a ráno, až vstaneš, zkusím tě, jak silný a udatný jsi.“

Ženská odešla z jizby, voják si lehl do odstlaného lůžka a sestra ležela svázaná na zemi. Ráno vstal voják s lůžka svého, umyl a pomodlil se a čekal, až by neznámá ženská k němu přišla.

Za malou chvíli přišla a zavedla jej do sklepů pod hradem, kde stála sklenice s jakýmsi nápojem. Ženská mu nalila do malé skleničky a pravila: „Vypij tuto skleničku a pojď vzhůru, ať zkusím tvou sílu; pohneš-li tam velikým dubem, bude dobře a přemůžeš zbojníky.“

Voják vypil podanou skleničku, vyšel k dubu a zatřepal jím jako mladou osykou.

„Dobře bude,“ zvolala ženská, „tu máš druhou skleničku a zatřep dubem ještě jednou.“

Voják vypil i druhou skleničku a zatřepal stoletým dubem tak silně, že koňary (haluze) padaly dolů.

Ženská radostně pravila: „Bude z toho něco! Tu máš třetí skleničku, vypij a zatřep ještě jednou dubem!“

Voják tak učinil a vyvrátil dub se všemi kořeny a odhodil ho s toho místa jako lehký kůl.

Zase zavedla jej ženská do hradu, ukázala mu všechny věci a vypravovala mu, co a jak se s ní dělo. Pravila: „Já jsem dcera králova; jednoho dne vyjela jsem s komonstvem svým na procházku, a tu nás přepadli zdejší zbojníci samojedníci, zabili mé služebníky a jenom mne nechali na živu, když jsem jim slíbila, že chci až do smrti u nich zůstat. Ó, jak bych já ti byla vděčna, kdybych se mohla tvou pomocí odtud vyvítit.“¹⁶⁾

Pak jej vedla do sklepů a ukázala mu veliké bečky s penězi. Ona pak uviděl na stěně visící meč, který sebou v pochvě házel; spěšně vytáhl svůj meč a vstrčil ho do pochvy na stěně, z které meč vyňal a vstrčil ho do pochvy své, aniž ženská po sklepě chodící o tom zvěděla.

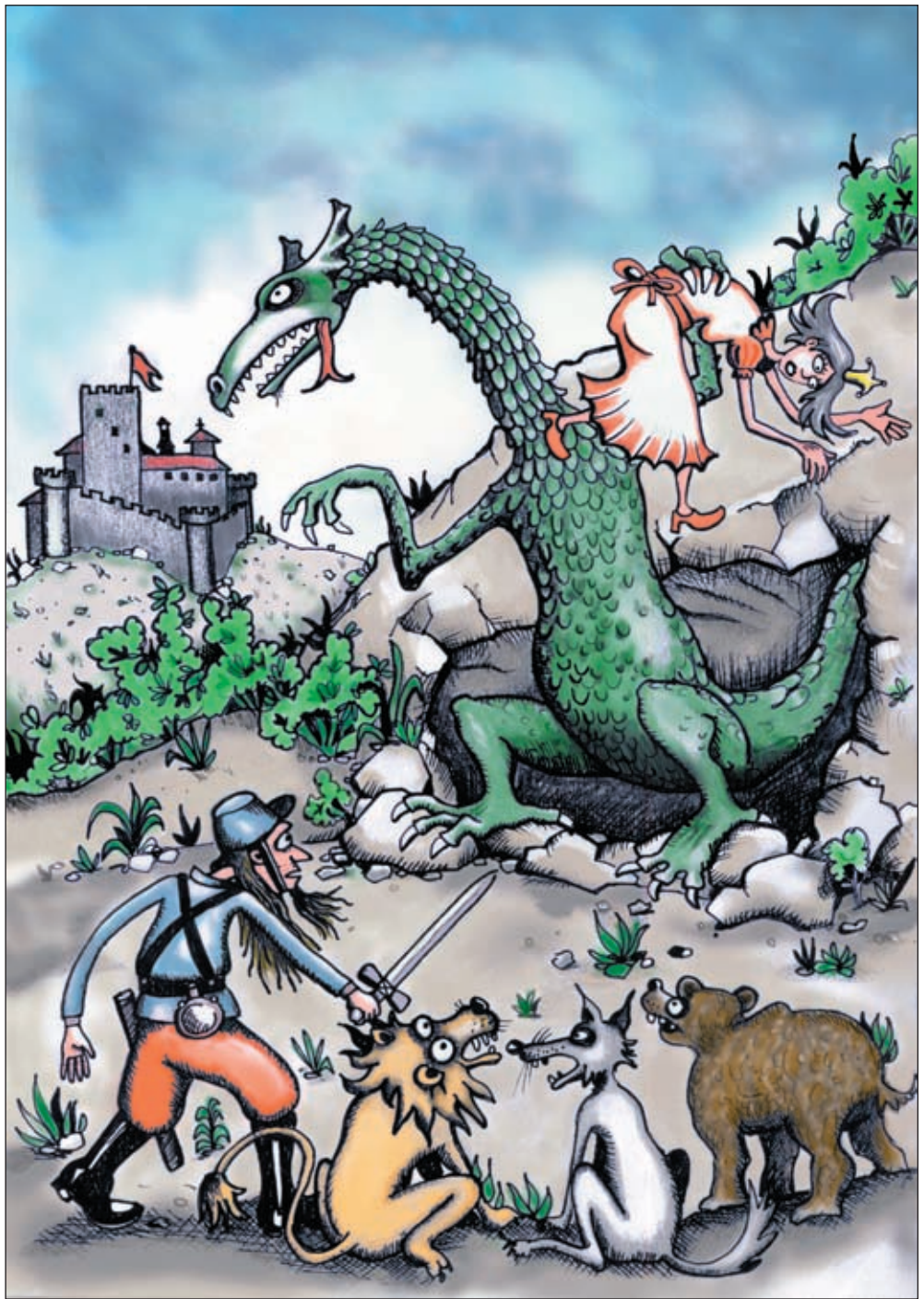
Vtom cosi prásklo, ženská se ulekla a vzkřikla: „Již je zle! Již jdou samojedníci!“

Oba kvapem spěchali ze sklepů vzhůru, ale přesvědčili se, že zbojníci ještě nejdou. Voják se jí ptal, jaký to byl meč ve sklepě, že se pořád v pochvě třepe? Ona mu pověděla, že meč ten má takovou moc, když ten, kdo ho má, řekne: „Tolik a tolik hlav dolů,“ a hned všechny hlavy na ránu spadnou. Ona pak bála se tím více, čím více se blížil čas, kdy zbojníci přicházeli domů. On pak ji řekl, že se pranic nebojí, že je jistotně přemůže a ji vysvobodí.

Pak mu přinesla snídání a on se chutně najedl a napil. Králova dcera se ho tázala, kterak se míní brániti, zdali počká, až bude všech 24 pohromadě, anebo se pustí do nich, jak po osmi přichází.

V tom bylo slyšeti na nádvoří náramný hluk; králova dcera strachem vadla a pravila, že již prvních osm přichází. Voják postavil se na práh a zvolal velikým hlasem: „Všech osm hlav dolů!“ a na ránu všech osm hlav spadlo. Králova dcera podivila se tomu, neboť nevěděla o tom, že měl u sebe ten meč ze sklepa.

Za hodinu ohlašoval nový hluk příchod druhých osmi zbojníků. Voják opět vyšel jim naproti a zvolal hřmotným hlasem: „Všech osm hlav dolů!“ a opět leželi všichni zbojníci bezhlaví na zemi.

Zase za hodinu mělo přijít posledních osm samojedníků, o kterých mu pravila dcera králova, že jest mezi nimi nejstarší zbojník a vůdce, jemuž ani střelná, ani t'atá neuškodí; toho že musí hledět od spodku poraniti, jinak že ho nepřemůže.

Jakmile posledních osm přicházelo, zvolal voják, co hrdla měl: „Všem hlavy dolů!“ Sedm jich padlo, osmý však ostal na živu a hned se s ním dal do potyčky. Boj byl veliký; a již vůdce padlých samojedníků přemáhala vojáka. Tu si vzpomněl, že musí od spodku sekat. To učinil, až ho dostal na zem, kde mu mečem svým s'ál hlavu a přehodil ji přes plot do zahrady.

Králova dcera mu děkovala, že ji z moci těch strašných zbojníků vysvobodil; nyní že půjde domů, aby šel s ní a vzal si zlata a stříbra, co mu libo; i tento hrad celý že náleží jemu; nechat' dělá, jak chce.

Voják však odpověděl: „Kam půjdu? Má sestra je špatná osoba, takže se stydím mezi lidi vykročiti; pro mne jest všudy stejno, proto zůstanu nějaký čas zde.“ Králova dcera mu ještě jednou děkovala a pak odešla.

Voják byl milovníkem zbroje a honby, proto řekl, že půjde do lesa na zvěř, neboť v bečkách bylo jen samé maso z lidí, jež byli zbojníci pozabíjeli a jedli. Sestra jeho ostala doma a vařila oběd. Šla na dvůr pro vodu ke studni, a tu u'tatá hlava volala ze zahrad na ni, aby mu té vody podala. Ona se ohlédla, aby zvěděla, kdo k ní mluví. Hlava stála na svém a opětně žádala vody. Sestra se bála, a jak tu vodu nesla, šustla ji přes plot na hlavu, která v tom okamžení přes plot přeskočila a s tělem se spojila, takže vůdce zbojníků byl zase živ. Děkoval jí za vodu a pravil, aby se nebála, jenom nenáviděného bratra mu pomohla sprovoditi se světa. Sestra byla vtom hned povolná.

Zbojník dal jí radu: „Udělej se nemocnou a řekni bratrovi, že se ti zdálo, že jenom maso z mladého vlka tě uzdraví; on půjde, a zvěř ho roztrhá.“

Když se bratr z lovu navrátil, našel sestru v posteli, která se přetvařovala, jakoby byla nebezpečně nemocna. I řekla k němu slabým hlasem: „Roznemohla jsem se, bratříčku, a ve snách se mi zdálo, že jenom maso z mladého vlka mne pozdraví.“

Bratr odpověděl přívětivě: „O to jest mi malá starost; mladých vlků běhá v okolí tomto dosti; přinesu ti jednoho.“

Odešel a pustil se do lesa: brzy stál v husté seči,¹⁷⁾ kde zahlídl mladého vlka se starou vlčicí, která krotce a uctivě proti němu se postavila a pravila: „Stůj, nestřílej, chybíš; co žádáš, pověz a dostaneš.“

On žádal od ní mladého vlka a toho mu vlčice ochotně odevzdala a také ještě piš'aličku přidala. On pak ji přijal, uschoval, mladého vlka vedl do hradu a sestře oznámil, že potřebného léku již má.

Starý samojedník znovu jí radil, aby po bratru žádala mladého medvěda, mladý vlk že již přišel pozdě, ten že jí více nepomůže.

Sestra uposlechla rady samojedníkovy, aby zahubila dobrého bratra, a řekla mu: „Že jsem neměla mladého vlka hned, včil mi již nepomůže; ale zdálo se mi ve snách, že by mi maso z mladého medvěda pomohlo.“

Dobry bratr jí řekl: „I mladých medvědů jest v lesích hojnost; kdybys mi to byla řekla hned, mohl již tu býti; ale měj strpení, půjdu ti hned pro něho.“

Odešel a za chvíli nalezl rozsedlinu, v které sobě hověl mladý medvěd se starou medvědicí, která krotce a uctivě se proti němu postavila a pravila: „Stůj, nestřílej, chybiš; co žádáš, pověz a dostaneš!“ On žádal po ní mladého medvěda a toho mu medvědice ochotně odevzdala, a také ještě pišťaličku přidala. On ji přijal, uschoval, mladého medvěda do hradu vedl a sestře oznámil, že potřebného léku již má.

Starý samojedník nadouval se ukrutným hněvem, protože mu divoká zvěř neškodila, i řekl sestře: „Bratr tvůj je horší než já a než čert; divoká zvěř se ho bojí a neprotiví se mu; ale žádej po něm mladého lva; když ho bude loviti, jistotně od lvice bude roztrhán.“

Sestra se po třetí přetvářela a řekla bratrovi: „Ani mladý medvěd již více mi nepomůže; ale zdálo se mi, že by maso z mladého lva jistotně mi pomohlo.“

Bratra to již mrzelo, že nadarmo dvakráte si dal práci a že to hned po ránu neřekla; ale přece šel do lesa, nedlouho chodil a již zaslechl zpozvdálí řvoucí lvici, již po boku statně si vykračoval mladý lev. Voják ostal státi, namířil a chtěl střílet. Tu i lvice postavila se mu pokojně naproti a pravila vážnými slovy: „Stůj, nestřílej, chybiš; co žádáš, pověz a dostaneš!“

On žádal od ní mladého lva a toho mu lvice smutně sice, ale ochotně odevzdala, a také ještě pišťaličku přidala, řkouc: „Hlasu pišťalek tvých uposlechnou mladá zvířata a budou ti na pomoc, kdykoliv by se ti mělo vésti zle.“ On ji přijal, uschoval, mladého lva vedl do hradu a sestře oznámil, že potřebného léku již má.

Starý samojedník přišel k sestře vojákově a pravil: „Není žádné pomoci, ty musíš hledět, abychom se jeho meče zmocnili; on jest věru horší než ďábel, i lvice se ho bojí a ochotně mu přepouští své mládě. Řekni mu, že jsi již úplně zdráva, ale že máš o něj strach, aby neupadl do těžké nemoci proto, že se musil se zbojníky a s divokou zvěří tak namáhati; že mu uděláš koupel, aby se umyl, občerstvil a posilnil. On oddělá meč svůj, a já přiskočím a vezmu mu ho.“

Nevděčná a nevěrná sestra zase chopila se rady samojedníkovy, aby zahubila hodného bratra. Vstala se svého lůžka a mluvila k němu: „Bratříčku!

Již jsem zdráva a čerstvá; ale o tebe mám veliký strach, abys neupadl do nemoci po takovém namáhání se zbojníky a s divokou zvěří. Kdybys ty mi onemocněl a umřel, kam bych se já ubohá poděla? Připravila jsem ti koupel, nejlepší zelin jsem nasbírala a vodu ohřála; již je všechno hotovo; jdi a vykoupej se!“

Bratr uvěřil své sestře, odložil šaty a oddělal svůj meč, který na holém těle měl opásaný, a položil ho vedle sebe. Sotva že byl vkročil do koupele, přiskočil z vedlejší jizby samojedník, chytil meč a utekl. Voják vylezl rychle z koupele, oblékl se ve své šaty, vytrhl mladý dub, jemuž korunu ulomil a odhodil, a s tlustým sochozem běžel za starým samojedníkem. Nastala strašná půtka, samojedník sekal mečem a voják bránil se mu sochozem. Druhou rukou vynadal píšťaličky a zapískl. Mladý vlk, medvěd a lev sběhli se na pomoc, ale nikterak nemohli samojedníka přemoci; zvěř zůstala státi, samojedník utekl a jak mohl, vojákovi se vyhýbal. Voják však tak dlouho jej stíhal, až mu meč zase odňal, když byl v hustém lese tvrdě usnul. Samojedník procitl, sahal po meči, ale již ho více neměl. Voják znovu pískl na zvěř a počal nový boj. I začal do něho od spodku sekati, poranil ho, hlavu mu odťal a zvířata ho roztrhala a tak se nepřítel svého navždy zprostil.

Potom šel do hradu a vyhledav svou sestru, hněvivě pravil: „Sestro, včil jsi mne již po druhé zradila; ty jsi nejšpatnější tvor zemský. Život jsem ti nedal, nebudu ti ho ani bráti; ale půjdu odtud, kam mne oči povedou; ty pak ostaneš sama v těchto pustých horách. Má duše jest velice zarmoucená z tvé nevěrnosti, a proto co živ budu, nebudu se holiti. Tebe však za dvojí zradu přece musím potrestati.“

Šel a vzal svého koně, zabil ho a do pola odřeného přivázal ho v lese k silnému stromu; sestru pak uvázal u druhého stromu tak, že jen s tíží na koně dosáhnouti a kousek masa z něho urvati mohla, aby dlouho se trápila a hladem nezhylnula.

Sám pak nabral si z beček ve sklepě peněz, co unést mohl, vzal zvířata s sebou a odešel z těch hor. Přišel do velikého města, kde byly všechny domy potaženy sukmem. Zašel si do hospody a ptal se hospodského, co by to mělo znamenati?

Hospodský odpověděl: „Náš pan král má jedinou dceru na rodě; ta se mu před časem ztratila a tak rok se mu zase navrátila. Ale za městem v jeskyni zdržuje se drak, jemuž musí den co den panna z pořádku za stravu býti dávána. Tím způsobem již zhynulo tolik mladých děvic v našem městě, že se poddanstvo zprotivilo a úsilně žádalo, aby také král dceru svou draku vydal. Král musil přivoliti a zejtra již povedou jedinou dceru jeho k drakovi, který ji roztrhá a sežere, nenajde-li se nikdo, kdo by ji vysvobodil. Kdyby se však

- 37) *pluhák = bambitka*
 38) *na zmrku = za smrákání*
 39) *krevnost = pokrevenstvo*
 40) *stolec = verpánek*
 41) *do břeménka = do plachty na záda*
 42) *ušípaný = ušpiněný*
 43) *skládám = rozdělávám*
 44) *zápora = závora*
 45) *správa = příprava*
 46) *kláti = štípati na rozkol*
 47) *klát = kláda*
 48) *otluček = obušek*
 49) *břila = plochý kámen*
 50) *žába chrastavá = naježená, strupatá*
 51) *křidlička = poklička*
 52) *pojd' do světa! = hajdy do světa!*
 53) *cap = kozel*
 54) *hodná = bohatá*
 55) *ušípaná = ušpiněná*
 56) *oni tomu nemohli vystihnouti = oni tomu nemohli rozuměti*
 57) *chrčel = chrápal*
 58) *obývka = dávka, daň*
 59) *poval = strop*
 60) *kostelný = kostelník*
 61) *křestná mama = kmotřenka*
 62) *po slechách = po spáncích*
 63) *latka = hrnec, do něhož se dojí mléko*
 64) *hrubý = hlavní*
 65) *přístodolek = přístavek k mlatu*
 66) *vesno = jaro*
 67) *kury škrečely = slepice kvokaly*
 68) *vyklouti se = vyklubati se*
 69) *bělky = housky*
 70) *požutý = požvýkaný*
 71) *kříb = křoví*
 72) *lava = lavice*
 73) *dřevo = strom*
 74) *odstavěnce = odstavené tele*
 75) *libovnice = milenka*

OBSAH

Předmluva z roku 1946.....	5
OVČÁČEK A ČERNOKNĚŽNÍK NA RADHOŠTI.....	7
S RADHOŠTĚ ZA HODINU V PRAZE.....	8
SIROTEK V RADHOŠTI.....	9
ČERTŮV MLÝN.....	13
JANIČEK S VONIČKOU.....	16
O VOJÁKOVĚ, SYNU KOVÁŘOVU.....	20
O VOJTÍŠKOVĚ, PRINCI KRÁLOVSKÉM.....	32
O JEDNOM ŠEVCOVI.....	36
O NEZDÁRNÉM SYNOVI.....	37
ZKAMENĚLÍ LIDÉ.....	43
S MRTVÝM NENÍ ŽÁDNÝ ŽERT.....	47
DVĚ SESTRY SLUŽKY.....	49
KÚZLÍŘ.....	52
DVĚ DÍTKY.....	56
KRÁL ZEMIRÁJ.....	58
ŠVEC.....	65
NÁBOŽNÝ KOVÁŘ.....	68
CHYTRÝ UHLÍŘ.....	70
DVA BRATŘI.....	71
MOUDRÉ DĚVČE.....	75
KVITANCE.....	77
DVĚ MARYČKY.....	78
PANENSKÝ VĚNEC.....	83
ČARODĚJNICE.....	84
SMRT KMOTŘENKA.....	87
SEN.....	90
PASÁK.....	91
VYMOŽENÝ POKLAD.....	92
O TŘECH HOKYNÁŘKÁCH.....	93
POČÁTEK HŘIBŮ.....	98
ZLÝ DUCH SLOUŽIL U SEDLÁKA.....	99
TOPIL SE V MEDĚ.....	105
ROZMLUVA ZVÍŘAT NA PODZIM.....	106
TŘI BRATŘI LAKOMCI.....	107
KDO MOC VYBÍRÁ, PŘEBERE.....	109
OSPALÝ JANEK.....	110
LIBOVNICE KOČKY.....	113
MOUDRÝ STAROSTA.....	115
KAJÍCÍ ZBOJNÍK.....	120
ZLÁ DORA NAD ČERTA.....	124
ČTVERO BRATŘÍ.....	128
PO SMRTI.....	132
VYSVĚTLIVKY.....	133

Beneš Metod Kulda

**MORAVSKÉ NÁRODNÍ
POHÁDKY A POVĚSTI
Z KRAJE ROŽNOVSKÉHO**

**Ilustroval
Přemek Horáček**

Výbor uspořádal Klement Bochořák
Jazykově upravil Eduard Jiříček
K vydání připravil, sazbu vyhotovil
a redakční péčí opatřil Michal Huvar
Technická spolupráce Iva Hamanová
Jazyková korektura Vladana Hallová
Vydalo nakladatelství Carpe diem
jako svou 148. publikaci
v Brumovicích roku 2011

Vydání druhé (v Carpe diem)
www.carpe.cz

Knihy, CD, DVD a e-knihy si můžete objednat na adrese:
Carpe diem, 691 11 Brumovice 175
tel.: 737 444 221
e-mail: carpe@carpe.cz

ISBN 978-80-87195-49-9